

QAZAQ UNIVERSITETI

Апталық
1948 жылдың
20 сәуірінен
шыға бастады

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ АПТАЛЫҚ ГАЗЕТ

WWW.FARABI.UNIVERSITY

№32 (1944) 23 ҚЫРКҮЙЕК 2024 ЖЫЛ

Аризона университеті делегациясы келді

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетіне Аризона штатының мемлекеттік университетінің делегациясы келді.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Басқарма Төрағасының орынбасары – бірінші проректор Еркін Дүйсенов ҚазҰУ АҚШ-тың 19 университетімен және ұйымдарымен тығыз қарым-қатынас орнатқанын атап өтті. Академиялық ұтқырлық бағдарламасы аясында 2023-2024 жылдары АҚШ-тан төрт оқытушы мен 53 студент ғылыми тағылымдамадан өтуге және ғылыми-зерттеу жұмыстарын орындау мақсатында ҚазҰУ-ға келді. Өткен оқу жылында ҚазҰУ-дың 12 оқытушысы мен 29 студенті АҚШ-тың жоғары оқу орындарында тәжірибелік оқуда болды.

ҚазҰУ Халықаралық білім беру жөніндегі америкалық кеңестермен тығыз жұмыс істейді және өзара түсіністік туралы меморандумға 2014 жылы қол қойылды. 120-дан астам америкалық студент филология факультетінің «Флагман»

бағдарламасы бойынша тілдік бағдарламасына және халықаралық қатынастар факультеті жанындағы RLASP бағдарламасына 300 студент қабылданды.

ҚазҰУ-да АҚШ жоғары оқу орындарының төрт профессоры сабақ берді. 2023 жылы «Болашақ» бағдарламасының «500 ғалым» стипендиялық бағдарламасы бойынша университеттің 41 қызметкері шетелдік жоғары оқу орындарына барды, оның ішінде 12 қызметкер АҚШ-тың 8 жоғары оқу орнында болды.

ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаевтың АҚШ-қа жұмыс сапары барысында Пенсильваниямен ынтымақтастық туралы меморандумға қол қойылған болатын.

Нұрсұлтан
ЖЕКСЕНБАЕВ

Микроспутникті ғарышқа ұшыру – маңызды қадам

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев Қытайдағы Солтүстік-батыс политехникалық университеті Халықаралық ынтымақтастық департаментінің директоры, профессор Конг Джимен кездесу өткізді.

Тараптар 2025 жылдың соңында бірлескен микроспутникті іске қосу бойынша өзара пікір алмасып, жұмыс барысын пысықтады.

Екі тарап арасындағы ынтымақтастық мақсаты – микроспутниктерді әзірлеу мен оны іске қосу жұмысын бірлесіп жүзеге асыру, ғарыштағы бір негізгі жұлдызды зерттеп, жұлдыздар шоғырын қалыптастыру.

ҚазҰУ басшысы Жансейіт Түймебаев аталған жобаның ғарыш технологиялары саласын-

дағы халықаралық ынтымақтастықты нығайтуда және екі жақтың ғылыми әлеуетін арттыруда маңыздылығын атап өтті.

Ғарышқа ұшырылатын микроспутник үш негізгі тапсырманы орындауға мүмкіндік береді. Атап айтқанда, Жердің ауырлық күшін және орбитадағы гравитациялық өрістің инверсиясын өлшеу, қашықтағы LoRaWAN негізінде IoT техникалық тексеруін жүргізу, COTS құрылғыларын пайдаланып борттық интеллектуалды деректерді өңдеу жүйесін тексеру.

Өз кезегінде құрметті мейман микроспутникті іске қосуда екі ЖОО-ның ғылыми инфрақұрылымы толық жететінін айтып, жобаны сәтті жүзеге асыруға сенім білдірді.

Сөз соңында Конг Жи ҚазҰУ

ректорына алғаш болып ғарышқа ұшырылатын 6U наноспутнигінің макетін сыйға тартты.

Келіссөз нәтижесінде тараптар жобаның техникалық қызметін егжей-тегжейлі пысықтау үшін жұмыс тобын құруға уағдаласты. Сондай-ақ микроспутникті ұшыру жоспары мен кестесін түпкілікті бекіту үшін алдағы уақытта дөңгелек үстел отырысын ұйымдастыру туралы шешім қабылданды.

Микроспутникті ғарышқа ұшыру екі ел арасындағы ғылыми байланыстарды нығайтуға ықпал ете отырып, Қазақстан мен Қытайда ғарыштық зерттеулер мен технологияларды дамытуда маңызды қадам болмақ.

Нұрсұлтан БАЗАРБАЙҰЛЫ

3-бет

Тұрсын ҒАБИТОВ:

Университет
классикалық үлгідегі
профессорларымен құнды

4-бет

Әсет ҚҰРАНБЕК:

Жоғары
білімділер көп,
нағыз білімділер аз

5-бет

Послание
Президента –
руководство
к действию

Неміс зерттеу қоғамы

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде Орталық Азия өкілдерімен ғылыми ынтымақтастықты кеңейту аясында неміс зерттеу қоғамының (DFG) өкілдерімен кездесу өтті.

өкілдерімен кездесу

Кездесудің мақсаты – ғылыми және зерттеу мекемелерімен байланыс орнату, сондай-ақ Германиямен ынтымақтастық салаларын кеңейту. Неміс делегациясы екіжақты ынтымақтастық жобаларымен танысу үшін Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-да болды. Университет елдегі ең үздік және халықаралық бағдарланған жоғары оқу орны болып саналады.

Кездесуге Басқарма мүшесі – ғылыми және инновациялық қызмет жөніндегі проректор Қамила Айтжанова, Ғылым департаментінің, Коммерцияландыру кеңсесінің, Халықаралық ынтымақтастық депар-

таментінің өкілдері, факультет декандары, сондай-ақ DFG халықаралық байланыстар бөлімшесінің басшысы Ерг Шнайдер бастаған неміс делегациясы қатысты.

Неміс делегациясының ҚазҰУ-ға сапарының мақсаты – институционалдық деңгейде екіжақты ғылыми ынтымақтастықты нығайту. Осыған орай, университет барлық факультеттер үшін 100-ден астам мүдделі тараптардың қаты-

суымен гибриді ақпараттық іс-шара ұйымдастырды, онда неміс делегациясы өз институттары туралы ақпаратын баяндап, әлеуетті серіктес институттармен кездесіп, ғылыми әзірлемелерін көрсетті.

Қатысушылар сондай-ақ болашақ ынтымақтастық бағыттарын анықтады: олар БҰҰ-ның Тұрақты даму мақсаттарына қол жеткізуге де қызмет етеді және «ЕО-Орталық Азия» стратегиясында (энергетикалық қауіпсіздік, климатты қорғау, қоршаған орта, денсаулық сақтау және цифрландыру) зерттеулердің басым бағыттары ретінде атап өтілді. DFG қазірдің өзінде қазақстандық серіктестермен бірлесіп осы салалардағы зерттеу жобаларын қаржыландыруда.

Гүл ҚҰТТЫБЕКҚЫЗЫ

Серіктестікті дамытуға

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетіне Түркиядағы Чанкыры Каратекин университетінің ректоры Харун Чифтчи бастаған делегация жұмыс сапарымен келді.

Құрметті меймандармен ҚазҰУ Басқарма Төрағасының орынбасары – бірінші проректор Еркін Дүйсенов кездесу өткізді.

Келіссөз барысында тараптар ұзақ мерзімді ынтымақтастық пен серіктестік мәселелерін талқылады. Сонымен қатар екіжақты келісімге қол қойды. Онда білікті кадрларды даярлау, студент және оқытушылар алмасу, ғылыми бағытта бірлесіп зерттеулер жүргізу, серіктестікті дамыту шаралары көзделген.

Кездесуде Еркін Дүйсенов бауырлас елдер арасындағы

ЫНТАЛЫ

өзара тығыз ынтымақтастықтың жоғары деңгейде екенін атап өтіп, ҚазҰУ-дың жетістіктері мен алдағы жоспарлары туралы айтты.

Өз кезегінде Чанкыры Каратекин университетінің ректоры Харун Чифтчи екі ЖОО арасындағы ынтымақтастықты дамытуға күш-жігерін салатынын жеткізді.

«Чанкыры Каратекин университеті 2007 жылы құрылған. Қазіргі таңда оқу ордасында 10 мыңнан астам студент білім алады. ҚазҰУ мен Чанкыры Каратекин университеті арасындағы достық жаңа кезеңге көтерілді. Осыған байланысты біз серіктестіктің жаңа бағыттарына әрдайым ашықпыз», – деді Харун Чифтчи.

Нұрсұлтан
БАЗАРБАЙҰЛЫ

Ортақ ғылыми ізденістерге ЖОЛ АШЫЛАДЫ

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-ға арнайы жұмыс сапарымен келген Финляндия метеорология институтының делегациясы университет басшылығымен кездесті.

Жүздесуге ҚазҰУ Басқарма Төрағасының орынбасары – бірінші проректор Еркін Дүйсенов, «Қазгидромет» РМК бас директоры Данара Алимбаева, Финляндия метеорология институты ауа сапасы бөлімінің басшысы Катя Ловен, Финляндияның Қазақстандағы төтенше және өкілетті елшісінің орынбасары Хелена Богдан қатысты.

Кездесу барысында ҚазҰУ, Финляндия метеорология институты және «Қазгидромет» меморандумға қол қойды. Аталған келісім метеорология және атмосфераның сапасын бақылауға, ғалым-сарапшыларға арналған тренингтер өткізуге, ортақ ғылыми мақалаларды

халықаралық журналдарға жариялауға мүмкіндік береді.

Бірінші проректор Еркін Дүйсенов құрметті қонақтарға ілтипат білдіре отырып, ҚазҰУ-дың Финляндия метеорология институтымен байланысты одан әрі қарқынды дамытуға мүдделі екенін жеткізді.

«Қазіргі таңда Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Финляндияның екі жоғары оқу орнымен тығыз қарым-қатынас орнатқан. Біздің география және табиғатты пайдалану факультетінің ғалымдары Финляндия метеорология институтында тағылымдамадан өтуде», – деді проректор.

Өз кезегінде Катя Ловен ҚазҰУ мен институт арасындағы серіктестікті дамыту мақсатында бірлесіп конференциялар өткізу, ортақ ғылыми ізденістерді жүргізу, ғалымдар мен оқытушылар алмасу жұмыстарын іске қосу қажеттігін атап өтті.

Айнұр АҚЫНБАЕВА

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-ға ынтымақтастықты тереңдету мақсатында О.П.Джиндал (Үндістан) атындағы университеттен делегация келді.

Институционалдық даму және стратегиялық жаһандық өзара іс-қимыл басқармасының тең директоры және басшысы Рахул Бхандария бастаған үнді делегациясы ҚазҰУ Басқарма Төрағасының орынбасары – бірінші проректор Еркін Дүйсеновпен кездесті.

Бүгінде ҚазҰУ Үндістанның 10 жоғары оқу орны және ұйымдарымен қарым-қатынас орнатқан. Олардың қатарында Бомбей технологиялық институты, Джавахарлал Неру университеті, Амита университеті, Б.М.С. атындағы инженерлік колледжі, Кашмир университеті, Үндістанның инженерлік және технологиялар колледжі және т.б. бар.

ҚазҰУ – Қазақстандағы шығыстанушы-индолог мамандарын даярлайтын жалғыз университет. Бүгінгі таңда оқу орнында 200-ге жуық шығыстанушы түлек индология бөлімін бітіріп, үнді тілдерін (хинди, урду) меңгеріп шықты. Олардың арасында бакалаврлар, магистрлер, ғылым докторлары, сондай-ақ ғылым кандидатары бар.

Өз кезегінде Институционалдық даму және стратегиялық жаһандық өзара

Үндістан университетімен серіктестік

іс-қимыл басқармасының тең директоры және басшысы Рахул Бхандария О.П.Джиндал атындағы университеттің қызметі туралы баяндады. Үндістан делегациясы ҚазҰУ-дың PhD және жас ғалымдарына О.П.Джиндал атындағы жекеменшік университетте

үш айлық тағылымдамадан өту бағдарламасын ұсынды. Үнді ғалымдарымен ынтымақтаса отырып, олар тоғыз айда Scopus журналына ғылыми мақалалар жаза алады. Оған қоса, Үнді делегациясы О.П.Джиндал университетінің 25 студентін ҚазҰУ-ға қабылдауды және олар үшін қысқа мерзімді үш апталық шолу курстарын, сондай-ақ халықаралық рейтингтерде ілгерілеу мақсатында ынтымақтастық пен тәжірибе алмасуды ұйымдастыруды ұсынды.

Гүл БАЯНДИНА

Бұл мерейтойлы жылда өзім елу жылдан артық қызмет етіп келе жатқан Қазақ ұлттық университетінде жаңа ректор Ж.Қ.Түймебаевтың келуіне байланысты басқа ғылымдар сияқты гуманитарлық пәндер саласында да жағымды әрі түбегейлі өзгерістер басталғанын атап өткім келеді. Университет өзінің классикалық үлгідегі профессорларымен құнды. Олардың еңбегінің материалдық және моральдық дұрыс бағалануына үлкен мән берілді, гуманитар ғылымдары еңбектерінің жариялануына қолдау көрсетілді.

Алдымен біздің университетте министрлік бекіткен философия және басқа да әлеуметтік-гуманитарлық пәндер бойынша негізгі оқулықтардың дайындалғанына ризамын. Тәуелсіз Қазақстанның философия, мәдениеттану пәндері

мамандығын ашудың маңыздылығы туралы соңғы кезде билік пен қоғамда жиі айтылып жүр. Айталық, корейтану, қытайтану, жапонтанулар бар да, неге оқу пәні мен ғылыми зерттеу орталығы ретінде ресми рәсімделген «Мәдени антропо-

Тұрсын ҒАБИТОВ, философия ғылымының докторы, профессор

Университет классикалық үлгідегі профессорларымен құнды

бойынша ғылыми-методикалық талаптарға сай, ресми мақұлданған, әмбебап, ұлттық деңгейдегі оқулықтары болу керек. «Әліппені» бірінші сынып оқушылары қалай күтетіні сияқты, бірінші курс студенттерінде танымал, оларға ұнайтын, сапалы оқулықтармен қамтамасыз етуіміз керек. Әлеуметтік желілерде кейбір ғалымдар «қазаққа инженериядан басқа гуманитар ғылымдар керегі жоқ» деп жазатынына таңғаласыз. Бұл – тар әрі сыңаржақты деңгейде ойлаудың, өркениеттілікке жете алмаудың белгісі. Дәл солай кейбір «суперисламистер» де философия керек емес дегеннен шыға алмайды. Оларға тым көп ерік беріп қойсақ, адамзаттың тамаша бөлігінің басына «қара қапшық кигізіп қоюдан» да таймайды. Соңғы он жыл көлемінде ҚР ҒЖБМ тарапынан философия мен мәдениеттанудан бірде-бір оқулық түрлі себептермен ресми бекітілген жоқ. Мысалы, әр автор кітабына рецензияны өзі қаржыландыруы керек болды. Студенттер ескі кеңестік кезең мен 90-жылдары шыққан кітаптармен шектеліп жүрді. Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің жаңа басшылығы бұл мәселеге көңіл бөліп, осы бағыттағы оқулықтар мен оқу құралдарын баспаға ұсынып келеді.

Жаңа оқулықтарды дайындау жұмысына Алматыдағы «Қазақ университеті», «Раритет», «Лантар Books» баспалары айтарлықтай үлес қосып келеді. Қазақтану, философия, логика пәндері бойынша қалыптасқан ғылыми мектептер мен бағыттар қамтылуы тиіс. Шығармашыл топтар ұйымдастырылып, соңғы бес жыл аумағында осы пәндер бойынша оқытушылар мен ғалымдар дайындаған кітаптар мен оқулықтарды баспалар жариялап келеді.

Тағы бір жағымды жаңалық: қазақтанумен тікелей байланысты «Мәдени антропология»

логия» жоқ? Мәдени антропология (шетелдерде кең тараған пән) аясында қазақтану мәселелерін зерттеу де, оқыту да ұтымды және заман талабы. «Мәдени антропология» бағыты бойынша Қазақ ұлттық университетінде ғылыми мектеп қалыптасқан, шығармашыл топ ұйымдастырылған. Бұл бастама да университет басшылығы және факультеттер тарапынан қолдау табуда.

Менің елу жылдан артық өмірім Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетімен байланысты. 1966 жылы, ол кезде С.М.Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университеті деп аталатын, Қазақстандағы жалғыз университеттің философия бөліміне қабылданғаннан бастап, осы қара шаңырақтан кеткен емеспін. Еңбек кітапшамда елу жыл бойы тек қызмет атқаратын бір ұжымның атауы бар және философия – менің бірден-бір басты мамандығым. Жалпы, қазақстандық кәсіби философия марксистік-ленинистік философиясы негізінде ХХ ғасыр ортасында қалыптаса бастады. Берілген философиялық жүйе идеологияландырылған және догматталған сипатта болғанына қарамастан, кәсіби философияның Қазақстанда пайда болуының өзі-ақ қазақ руханилығы мен өркениеттілігінің дамуына өзіндік үлес қосып, маңызды рөл атқарды.

Кеңес Одағының саяси басшылары өзіндік мақсаттың жетегінде кеткенімен, Қазақстанға философиялық білімнің қалыптасып, ұйымдасуы үшін жеке жоғары дайындықтан өткен философтарды Ресейден жіберді. Сонымен қатар Мәскеу, Ленинград, Киев және т.б. қалалардың оқу орындарына кәсіби философиялық білім алуы үшін Қазақстан жастары да бағытталды. Кәсіби философия қалыптасу жүйесіндегі маңызды функцияны түпнұсқаға жүгініп, әлемдік философияның барша тарихымен танысуды атқарды.

Өзімді ҚазҰУ-дың философия бөлімінің студенті ретінде еске алатын болсам, әлі күнге дейін есімнен шықпайтыны – біздің оқытушылар (М.Н.Чечин, Ж.М.Әбділдин, Ә.Н.Нысанбаев, Л.К.Науменко, Г.А.Югай, А.Х.Қасымжанов және т.б.) Аристотель, Спиноза, Кант, Гегель және т.б. еңбектерінің конспектілерін талап ететіні еске түседі. Орыс тіліндегі әдебиеттерді қолға ала отырып, біз әлем философиясының мұрасына машықтана бастадық. Келесі жағдай қызықты-ақ. Болашақ философтар марксистік философия төңірегінде оның аз идеологияландырылған бөлімдеріне ерекше қызығушылық танытты: философия тарихы мәселелері мен диалектика, гносеология, жаратылыстану мен гуманитарлық ғылым салаларындағы философиялық сұрақтар және т.б. Ұлттық республикаларда кеңес философиясының ойлары жөніндегі зерттеулердің дами түсуінің нәтижесінде «КСРО халықтарының философиялық тарихы» сияқты пәндердің қалыптасуына, соның негізінде қазақ руханилығының тарихына бетбұрыс күшейді.

Қазақстанның тәуелсіз ел болуы – еліміздегі философияның рөлі мен мазмұнын түбегейлі өзгертіп жіберді. 30 жылдығын енді ғана атап өткен тәуелсіз Қазақстанның философиядағы жетістігі – «Мәдени мұра» және «Жаңа 100 кітап» мемлекеттік бағдарламаларын жүзеге асыру және қазақ философиясын кәсіби деңгейде қайта жасап шығару. Бұл екі аумақты міндетті жүзеге асыруға Қазақ ұлттық университетінің философтары үлкен үлес қосты.

Жаһандану жағдайында алдымызда тұрған міндеттердің бірі – халқымыздың ежелгі тарихи, мәдени және рухани әлемінің терең тамырларын анықтап, оларды қопара зерттеп, философиялық тұрғыдан біртұтас жүйеленген ұлттық мұрамызды жаңғыртып жасап шы-

ғару. Қазақ халқының әлемдік өркениетке мен дегізгерлік өзіндік болмысымен енуіне мүмкіндік беретін, ілгері дамуымызға тұғыр болатын ұлттық санамыздың ұстанымды ерекшеліктерін саралау өте маңызды және бұл ғасырлар тұңғығымен тамырласып жатқан құндылықтар, яғни біздің ұлттық тұтастануымыз үшін табан тірейтін тұғырларымыз ұлттық руханиятымызды жаңа өркениеттік көзқараспен, терең біліктілікпен жан-жақты талдау.

ҚазҰУ философтары «Әлемдік философиялық мұра» сериясының 20 томын, «Қазақ халқының философиялық мұрасы» сериясының 20 томын, әл-Фараби шығармаларының 10 томын дайындауға тікелей қатысып, әлемдік және ұлттық рухани-философиялық мұраны ана тілінде насихаттауға сапалы да сүбелі үлес қосты.

Тәуелсіздік жылдарында ҚазҰУ философтары еліміздің басқа да философтарымен бірге қазақ халқының философиялық ойларын жаңғыртумен қатар, қазіргі әлем тыныс-тіршілігі мен талаптарына сай жаңа ұлттық философияны қалыптастыра алды. Бұл мәселеге тікелей көшуден бұрын, «қазақ философиясы» түсінігінің мән-мағынасын ашып алу қажет. Біздің ойымызша, осы мәселе кең мәтінінде «философия» терминінің әртүрлі ерекшеліктерінің ішінде бұл ұғымға ең жақын келетіні – философияны ұлттық мәдениеттің «тірі рухы, квинтэссенциясы» (Гегель) деп қарастыру. Сонымен қатар дамыған және өзіндік жетілген ұлттық мәдениеттің өзіндік ұлттық философиясы болады. Сол арқылы ол ең әуелі өзін, содан соң әлемге деген және өзге мәдениеттерге деген қарым-қатынасын таниды немесе ұғынады. Осы жағдайда біз қазақ, өзбек, түрік және т.б. философиясы туралы айтсақ болады.

Қазақ философиясы рухани астарлы формаларының

жүйелеу принциптеріне көп тоқтамай-ақ, қазақ мәдениеті контекстінде қазақ философиясының келесі типтерін атап өтуге болады: исламға дейінгі Еуразия көшпенділері философиясы, Орталық Азиядағы ислам ренессансы философиясы, Қазақ хандығы кезіндегі философия, зар заман және ағартушылық философиясы, ұлттық ояну философиясы, қазақтың марксистік философиясы, Қазақстан Республикасының философиясы (қараңыз: Қазақ халқының философиялық мұрасы. 1 т. – Астана: Аударма 2005). Анахарсистен біздің күнге дейінгі уақыт бұл түркі философиясының болмыстық кезеңі болып табылады. Бірнеше тарихи параллельдер: көне сақ ойшылы, «әлемдегі жеті данышпанның бірі» Анахарсис, өнегелік жөніндегі антикалық түсіндірмелерге күмәнданушылықпен қарай отырып, оларға көшпелілердің жоғары руханилығын қарсы қояды (қараңыз: Қазақ халқының философиялық мұрасы. – Т.1. – Астана, 2005). Орхон-Енисей жазба мұралары табғаштардан (қытайлардан) өнеге мен жүріс-тұрыс стереотиптерін алудың қауіптілігін ескертеді. Әйгілі Қорқыт атаның өзі өмірдің мәнін әрі адамзаттың мәңгі өмір сүруінің жолын іздейді. Абай атамыз адам болуға шақырады. Осы қысқаша сентенциялардың өзінен-ақ түпкілік руханилықтың этикалық бағыты анық байқалады. Қазақ философиясы басынан-ақ ислам әлемі философиясының бір бөлігі ретінде аяғынан тік тұрған. Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-да ислам дүниетанымы мен құндылықтарын зерттеген ғалымдардың қатарында М.С.Орынбеков, Б.Қ.Құдайбергенов, Н.Ж.Байтенова, А.Д.Құрманалиева, Ш.С.Рысбекова, Қ.А.Затов, Б.Қ.Бейсенов, Қ.М.Борбасованың және т.б. есімдерін атап өткен жөн.

Қазақ тіліне аударылған және түсіндірмелер берілген «Әлемдік философиялық мұра» мен қазақ философиясы кең мәтінінде орындалған зерттеулерді болашақ ұрпаққа аманат ретінде тапсырамыз. Әрине, Қазақстан философтарының, солардың арасында Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ ғалымдарының алдында әлі шешімін күтіп тұрған біршама философиялық мәселелер бар. Олардың кейбіріне назар аударайық:

– республикадағы философиялық еңбектерде әлі күнге дейін бұрынғы тоталитарлық идеологияның әсері орын алып келеді;

– заманауи талаптарға сай философияны қалыптастыру Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ философтарының кезек күттірмейтін міндеті болып табылады;

– әлемдік тәжірибеге сай мәдениеттану мамандығын мәдени антропология бағытына ауыстыру қажет;

– қазіргі заман талаптарына сай философиялық зерттеулер орталығын ашқан жөн;

– практикалық мазмұнды философиялық арнаулы таңдау пәндерін кеңейту қажет.

ҮЗДІК ОҚЫТУШЫҒА БЕС САУАЛ

1. Сіздіңше, ЖОО-ның «Үздік оқытушысы» қандай болуы керек? Қандай талаптарға (педагогикалық, психологиялық) жауап беруі тиіс?
2. Пәніңіз бойынша оқу бағдарламасы көңіліңізден шыға ма? Сіздің ойыңызша, оны жетілдіру үшін не істеуге болады?
3. Білікті маман даярлауда қандай озық тұстарымыз бар, атай аласыз ба?
4. Жастардың білім деңгейі көңіліңізден шыға ма?
5. «Қоғам сауатсызданып барады» деген көзқараспен келісесіз бе?

Әсет ҚҰРАНБЕК, философия ғылымының кандидаты, Философия кафедрасының меңгерушісі:

1. Университеттің «Үздік оқытушысы» оқу-тәрбие үдерісінің тікелей ұйымдастырушысы, ғалым, зерттеуші, практик, новатор, әдіскер, өзге де емес, ең алдымен оқытушы болуға тиіс. Оқытушы осы аталған функцияның бәрін орындай алады, тіпті шеберліктің шыңына жеткендері де көп болуы мүмкін. Мұны әбден құптауға болады. Дегенмен кейінгі кездерде дәл осы педагогикалық құзыреттілікті, яғни пәнді терең білу, жастармен жұмыс істей білу, студенттерге деген сүйіспеншілік пен құрметті екінші қатарға ығыстыру үрдісі байқалуда. Әрине, сапалы білім беру оқытушылардың бәрінің функционал жауапкершілігі, бірақ біз ең маңызды дүние жайында ой қозғап отырмыз. Осы жоғарыда атап өткен сипаттамалар, демек, студенттердің оң пікірлері мен жеткен кәсіби жетістіктері жоғары оқу орнының үздік оқытушысы орындауға тиіс талаптар екенін білдіреді.

2. Жалпы алғанда, қанағаттанарлық деңгейде. Сонымен бірге мынадай кемшін тұстар да жоқ емес:

– ПОӘК (пәннің оқу-әдістемелік кешені), силлабус т.б. басымдық беретін формализмдер бар. «Бұл құжаттарды

Жоғары білімділер көп, нағыз білімділер аз

жетілдіріп, дамытып, қатаң бақылау алғаннан білім сапасы артты ма?» деген нақты тәжірибелік зерттеулерді қажет ететін сауал туындайды;

– қазақ тілінде дайындалған оқу құралдары мен оқулықтар жетіспейді, әлемдік деңгейдегі ғалымдардың түпнұсқа мәтіндерінің қазақ тіліне аударылу деңгейі елімізде тым төмен;

– креативтілік, шығармашылық, сыни ойлауға толыққанды мән берілмеген, жаттанды білім үстемдік етіп отыр.

3. Білікті маман даярлау – аса жауапты жұмыс. Біз мұны жақсы түсінеміз. Сондықтан бүгінгі заман талабына сай кәсіби маман өзірлеу үшін озық әдіс-тәсілдерге, заманауи технологияға иек артамыз. Бұл жағынан біздің университет көшбасшы оқу ордасы деген атына лайық. Әйтсе де қоғамда жаттанды білімге басымдық

беру сақталып келеді, тестілер, орындалған өзіндік жұмыстар білу үшін емес, «балл жинау үшін оқу», бірін-бірі қайталау симулякрлары, білім емес, тіл үйренуге басымдық беріп, тілді меңгеруді білімділікпен шатастыру (тілді меңгеру тек қана алғышарт) белең алып отыр. Осындай мәселелермен етене жұмыс істеген жөн. Өйткені қоғамды білікті мамандармен қамтамасыз ету – біздің тікелей міндетіміз. Сондықтан қай салада болсын жауаптылық қажет.

4. Бұрынғымен салыстырмалы түрде жастар білімді, ал өркениетті елдермен салыстырғанда көңілден шықпайды. Жастардың білім деңгейінің көңілден шықпайтыны сонша – кейде барлық мамандық үшін дайындық курсы, foundation course енгізу қажеттілігі туралы ой келеді. Әрине, бірінші

курста суырылып алға шығатын дарынды студенттер бар, сөйтсе де, мектеп бітірушілердің жалпы деңгейін «тест тапсырмаларының дұрыс жауаптарын сәтті болжаушылар» деп анықтауға болады. Бұл жандық мәселе, оны шешу жоғары оқу орнының еншісіндегі ғана іс емес. Жоғарыда айтқанымыздай, тілді меңгеруге (әсіресе ағылшын) басымдық берілгені соншалық – «білімді болу – ағылшын тілін меңгеру ғана» деген ұстанымдар кездеседі. Жастар үстірт білім мен тәжірибеге көбірек көңіл аударады, теориялық-әдіснамалық бағдар, классикалық білім мен классикалық ғылым жағына баса назар аудара бермейді. Ақпараттық желілерден білім алуына сәйкес, кейде кей мәселелер бойынша «тик-ток» білімдерге ұмтылушылық та кездесіп қалады. PhD ғалымдарға

қойылатын талаптар жоғары емес, ал жоғары деп танылған талаптар мен ережелер белгілі бір шартты рәсімдерді орындау шеңберінде ғана қарастырылып, бағаланады. Оның объективті себептері де бар: оқу мерзімінің қысқалығы, бағалаушы-сарапшы талаптарының қатаң еместігі, қаржылық қиыншылықтар және өзге де қордаланған түйткілдер.

Әрине, бұрынғы жағдайға қарағанда елімізде жоғары білімділер саны өзге өркениетті мемлекеттердің көбімен салыстырғанда барынша жоғарырақ, қоғам ақпараттық желілер арқылы барлық мәліметтен хабардар.

Екінші бір қырынан алғанда, жалпы әлемдегі классикалық білімге деген ұмтылыстардың болмауы – оған еліктеп, сол қалпында оны озық үлгі ретінде қабылдаушылық та бар. Бүгінгі біз XIX ғасырлардағы «декаданс», «нигилизм» құбылыстарын бастан өткізіп отырғандай боламыз. Ол келесі кезекте карнавалдандыру, бұқаралық мәдениеттендіру, субкультураландыру т.б. постмодернистік мәдениет элементтерімен сабақтасты. Үшіншіден, кеңес дәуіріндегі «адамның барлығының тең болуы» деген стереотип басым, ол білімді мен білімсіздіктің қатаң дихотомиясын жоюға ұмтылдырған еді. Қазір де осы беталыс кездеседі. Осыған орай, «жоғары білімділер көп, бірақ нағыз білімділер аз» деген парадокс пайда болды.

Қоғамда білім мен ғылым құндылығы дәріптелмегендіктен, ең бастысы, «білім емес, өмір сүруге бейімделу» деген ұғым басты құндылыққа айналды. Білім мен ғылым өмір сүрудің құралы болмай шықты. Тек қана шартты құжаттар (диплом, курстан өткізілген сертификат т.б.) маңызға ие болды, қазіргі таңда олар да өзіндік мәнділігін төмендетіп келеді.

Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ

Студенттердің білімін тереңдету мақсатында ұсынылып келе жатқан өте құнды бағыттардың бірі – Coursera курстары туралы сөз еткім келеді. Мен бұл курспен 1-курста көктемгі семестрден кейін кураторым Ақтоты Өтепқызының ақпараттандыруы арқылы таныстым.

Бұл курсты үйрену кәсіби тұрғыда көптеген пайда әкелетіні сөзсіз. Оның басты артықшылығының кейбіріне тоқталып өтейін. Ең алдымен, аталған курс ой-өрісті кеңейтеді. Себебі Coursera ғылым мен технологиядан бастап, өнер мен гуманитарлық ғылымдарға дейінгі түрлі тақырыптар бойынша курстар ұсынады. Бұл жаңашылдықты білуге, білім мен қызығушылықты арттыруға мүмкіндік береді.

Екіншіден, дағдыларды дамытады. Қазіргі таңда бәрімізге жеке даму үшін қажет нәрсе. Coursera курстары көбіне жұмысқа немесе оқуға қажетті

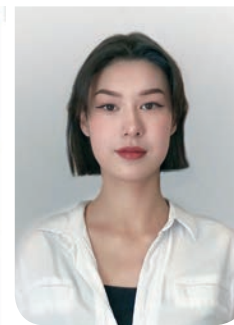
дағдыларды дамытуға көмек беретін практикалық тапсырмаларды қамтиды.

Тек бұл ғана емес, аталған курс ойлауды жақсартуға ықпал етеді. Өйткені Coursera дағы көптеген курстар сізден сыни тұрғыдан ойлауды, ақпаратты талдауды және мәселелерді шешуді талап етеді.

Басты артықшылығының бірі – мотивацияны арттырады. Себебі Coursera курстары мақсат қоюға, жоспарды орындауға және нәтижеге жетуге лайықталған. Сонымен қатар өз мамандығыңыздың өзекті тақырыптары бойынша білім алып немесе жұмысыңызға қажетті жаңа технологияларды білуге жол ашылады. Осылайша кәсіби дағдыларды дамытуға болады. Coursera курстары компьютер, бағдарламалау, маркетинг, менеджмент және басқа да маңызды салалардағы дағдыларды жақсартуға аса ықпалды.

Біз, студенттер, бұл курсты

Coursera – құнды курс

оқу арқылы болашақта бәсекеге қабілетті маман болатынымызға сенімдімін. Мұнда көптеген тегін курстарды ұсынады және ақылы курстар салыстырмалы түрде арзан. Ең бастысы, өзіңізге ыңғайлы кезде өз қарқыныңызбен үйреніп, үйден шықпай-ақ, онлайн режимінде оқи аласыз. Мен үшін тағы бір қызықты болған жайт – мұнда басқа студенттермен және оқытушылармен сөйле-

сіп, тәжірибе бөлісесіз және сұрақтар қоя аласыз. Жалпы, Coursera – бұл біздің білімімізді кеңейтуге, дағдыларымызды дамытуға және мансаптық артықшылыққа ие болуға мүмкіндік беретін тамаша оқу платформасы.

Мен жазда осы курстың америкалық табиғи тарих мұражайы қызметкері өткізген Our Earth, s Future тақырыбындағы онлайн курсын сәтті аяқ-

тап, сертификат алдым. Бұл курста студенттерді тұрақты даму және климаттың өзгеруінің негізгі мәселелерімен таныстыру, сыни тұрғыдан ойлау және экологиялық мәселелерді шешу қабілетін дамыту, студенттерді тұрақтылық пен жасыл технология саласындағы мансапқа дайындау бағытында дәрістер оқылды.

Сонымен қатар БҰҰ-ның Тұрақты даму мақсаттарына сәйкес, экологиялық таза технологиялар, қалдықтарды азайту, табиғатты сақтау, эокөйуіні қалпына келтіру, органикалық егіншілік, пестицидтерді пайдалануды азайту бойынша көптеген тәжірибелерімен бөлісті.

Жаңартылатын энергия көздері: күн, жел, геотермалдық энергиямен қатар, тұрақты дамудың цифрлық технологиялары: ақылды қалалар, қоршаған ортаны бақылау туралы көптеген ақпараттар алдым. Демек, сіз де жаһандық платформа – Coursera бойынша білім алуға асығыңыз.

Ақерке ЖАСҰЛАН,
«Табиғи-техногендік қауіп-қатерлер» мамандығының
2-курс студенті

Послание Президента – руководство к действию

Казахстан пойдет по пути мира и прогресса!

В послании говорится, что необходимо создать условия для строительства правового государства, обеспечить комфортную и безопасную жизнь граждан, стимулировать повышение жизненного уровня и благосостояния народа Казахстана. Президент предложил провести реформу банковской системы и пересмотреть налоговое законодательство.

Глава государства сделал особый акцент на необходимости развития атомной энергетики, поскольку производство энергии является жизненно важной сферой, гарантирующей прогресс страны. Вопрос о строительстве атомной станции будет решен на основе результатов референдума, который назначен на 6 октября 2024 г.

В послании также особое внимание было уделено подготовке высококвалифицированного кадрового потенциала, отвечающего современным требованиям науки и производства. В стране начнет интенсивно внедряться образо-

вательная программа по подготовке кадров по искусственному интеллекту – очень важное направление не только для будущих айтишников, но и специалистов разных сфер.

Завершая своё послание народу Казахстана, Президент отметил, что твердо верит, что народ Казахстана пойдет в будущее по пути мира и прогресса!

Айжан МУЛДАГАЛИЕВА,
к.ф.н., доцент кафедры
иностранных языков
филологического факультета

Президент уделит развитию энергетической отрасли

В послании Президента Республики Казахстан Касым-Жомарта Токаева от 2 сентября 2024 г. особое внимание уделено необходимости перехода на новую экономическую модель, что предусматривает кардинальные изменения в экономической политике для обеспечения диверсификации экономики, повышения благосостояния и обеспечения достойного уровня жизни народа.

В послании Президент отметил необходимость устранения дисбаланса между денежно-кредитной и фискальной политикой. Правительство и Национальный банк должны обеспечить фондирование малого и среднего бизнеса, стимулировать коммерческие банки к вложению средств в строительство объектов перерабатывающих отраслей промышленности. При этом следует обеспечить справедливое налогообложение, соразмерное с дивидендами акционеров, как отметил Президент. Для устранения коррупции необходима полная цифровизация, перенос администрирования в электронный формат, что позволит также сократить объемы «теневой» экономики.

Большое внимание в послании Президент уделит развитию энергетической отрасли. Поставлена цель обеспечить энергетическую безопасность страны, постепенно отказываясь от импорта электроэнергии. В этой связи необходимо совершенствовать подходы к управлению энергетической отрас-

лю, развивать водородную энергетику. Президент подчеркнул, что Казахстан является крупнейшим производителем урана в мире. В настоящее время продолжаются дискуссии о целесообразности строительства атомной электростанции (АЭС). Окончательное решение, как отметил Президент, будет принято по результатам предстоящего всенародного референдума, дату которого озвучил Президент – 6.10.2024 г.

Кафедра «Экономика» КазНУ имени Аль-Фараби с воодушевлением восприняла послание Президента Казахстана, внося вклад в подготовку квалифицированных кадров в области предпринимательства, цифровой экономики и других важных ее отраслей.

Бахыт БАЙТАНАЕВА,
доцент, к.э.н.,
кафедра «Экономика»,
ВШЭБ

Будущее энергетики: Обсуждаем референдум по строительству АЭС

Для экономического развития Казахстана вопрос по сохранению энергетической независимости в будущем играет ключевую роль. Сжигание ископаемого топлива для производства электроэнергии уже не справляется с запрашиваемым объемом потребления. Выбросы углекислого газа в атмосферу являются одной из основных причин глобального изменения климата на Земле. Решение проблемы видится в переводе энергетических систем на низкоуглеродные источники энергии. При этом возобновляемые низкоуглеродные источники энергии не способны бесперебойно обеспечить стабильную базовую нагрузку из-за своего нестабильного характера. Ввиду этого одним из перспективных решений этой проблемы является использование постоянного, высокоэффективного и низкоуглеродного источника – атомной электрической станции.

В КазНУ имени Аль-Фараби на кафедре теоретической и ядерной физики физико-технического факультета ведется подготовка специалистов в области ядерной физики и технологий по ОП (образовательная программа) бакалавриата, магистратуры и докторантуры – «Ядерная физика», «Теоре-

тическая ядерная физика», «Ядерная медицина» и «Ядерная инженерия». С 2009 г. для атомной отрасли подготовлено 580 бакалавров, 265 магистров и 58 PhD. Действуют двудипломные программы: для бакалавров по ОП «Ядерная физика» с Университетом «Дубна» (РФ) (65 выпускников с 2010 г.); для магистратуры «Теоретическая ядерная физика» и «Ядерная медицина» с Национальным исследовательским ядерным университетом «МИФИ» (РФ) (27 выпускников с 2019 г.), докторантуры «Ядерная медицина» с университетом Хоккайдо (Япония). На базе КазНУ им. Аль-Фараби совместно с Институтом ядерной физики МЭ РК функционирует диссертационный совет по защите диссертаций и при-

суждению степени доктора философии (PhD) по образовательной программе «Ядерная физика».

Молодые ученые и обучающиеся по ОП проходят стажировки в ведущих отечественных и зарубежных лабораториях ядерных институтов и центров, таких как ЦЕРН, Агентство по атомной энергии Японии (JAEA), RIKEN, ОИЯИ, ИЯФ, НЯЦ РК, НИЯУ МИФИ, МГУ им. М.В. Ломоносова. Кадровая политика КазНУ им. Аль-Фараби направлена на укрепление и развитие кадрового потенциала, в том числе и направление сотрудников на стажировки и курсы повышения квалификации в организации атомной отрасли. Все это в комплексе способствует подготовке высококвалифицированных кадров, способных применять современные технологии, обеспечивающие надежную, стабильную работу АЭС и соблюдать экологическую и радиационную безопасность, что позволит атомной энергетике стать ключевым элементом будущей устойчивой зеленой энергетики.

Юлия ЗАРИПОВА,
доцент кафедры
теоретической и ядерной
физики

У Казахстана путь один – ускоренными темпами развивать атомную энергетику

В послевоенное время в шестидесятые годы академик Игорь Васильевич Курчатова и академик Каныш Имантаевич Сатпаев обратились в правительство Казахстана с предложением с целью развития в стране мирных ядерно-физических технологий создать большой научно-исследовательский Институт ядерной физики в городе Алма-Ате и открыть в Казахском государственном университете новую кафедру ядерной физики. Цель обеих структур – создание в Казахстане фундаментальной и прикладной ядерной науки, развитие мирных ядерных технологий и воспитание высоко квалифицированных молодых кадров для нее. Оба предложения академиков было принято – и ИЯФ АН КазССР и ядерная кафедра были открыты.

В русле предстоящего референдума о строительстве АЭС следует заметить, что спорить, собственно, не о чем: в Казахстане уже в советское время действовали пять ядерных реакторов (считай пять «АЭС») научно-исследовательского характера, стоявших на учете в МАГАТЭ. Это – реактор БН-350 на Мангышлаке в городе Актау; это – ядерный реактор в ИЯФ близ г. Алматы; это три испытательных ядерных реакторов на территории

бывшего Семипалатинского полигона. К ним недавно добавились еще и термоядерный реактор там же. Итог: в Казахстане уже десятилетиями работали пять реакторов с мощными активными зонами, являющимися сердцем АЭС. Добавление к ним одной, пять или десять новых современных безопасных АЭС никак не ухудшает ядерный ландшафт страны.

В Казахстане как великой державе необходимы все возрастающие объемы электрогенерации для развития тяжелой и легкой промышленности, сельского хозяйства, обрабатывающей промышленности, источников воды. Все традиционные источники энергии или уже исчерпаны, или их рост экономически нецелесообразен из-за затрат

впустую. На современном этапе развития путь один – надо ускоренными темпами, глядя вперед в будущее, развивать атомную энергетику.

К этому есть целый ряд благоприятных условий: 1) наличие большой территории бывшего Семипалатинского ядерного полигона с большим штатом высококвалифицированных ядерных инженерных и технических кадров; 2) аналогичная ситуация с АЭС на Мангышлаке; 3) то же на полигонах Азгир и Лира; действующие во многих университетах страны факультеты и кафедры ядерно-технического профиля. Большая территория страны для размещения АЭС, хотя небольшая территория, например, во Франции, не воспретивала построению французами более 30 АЭС, что обеспечило им энергетический суверенитет на многие годы вперед.

В Казахстане практически в каждом университете преподают на высоком уровне ядерно-технические дисциплины, потребность в которых есть у ядерной медицины, ядерной экологии, ядерных технологиях.

Александр ЮШКОВ,
профессор кафедры
теоретической
и ядерной физики

Иностранцы получают качественное образование

В этом году КазНУ имени Аль-Фараби празднует свой 90-летний юбилей. Из этих 90 лет – 32 года прошли в независимом, новом Казахстане. За годы независимости университет не только сохранил свою базу, но и успешно развивался, готовил специалистов по всем направлениям.

Большое внимание в университете уделялось научной работе. КазНУ им. Аль-Фараби стал крупным научным центром. По результатам опроса международного рейтингового агентства QS Asia University Rankings университет вошёл в Топ-30 лучших университетов Азии. Это результат большой, целенаправленной работы. Большой вклад в достижения КазНУ вносят преподаватели кафедры языковой и общеобразовательной подготовки иностранных факультета довузовского образования.

С получением независимости казахский язык обрёл статус государственного языка. Русский язык стал языком межнационального общения. Иностранцы учатся на факультете довузовского образования, приезжают из разных стран: из Китая, из США, из Южной Кореи, из Японии, из Турции, из Индии, с Филиппин, из Афганистана и многих других

стран. Они изучают казахский и русский языки. За годы суверенитета преподаватели-казахovedы разработали методику интенсивного обучения казахскому языку. У студентов-иностранцев постоянно растёт интерес к изучению казахского языка. Студенты из Японии и из Южной Кореи показали свои знания казахского языка после учёбы на факультете. Они свободно говорили по-казахски, выступали с научными докладами, давали интервью на казахском языке.

Преподаватели кафедры постоянно проводят студенческие научные конференции, побуждают у студентов-иностранцев желание заниматься научной работой. Студенты-иностранцы изучают не только языки, но и культуру, историю Казахстана. Независимый Казахстан добился больших успехов в экономике, занял достойное место в мировом сообществе. Всё это привлекает иностранцев. Они стремят-

ся получить образование в КазНУ, потому что знают, что здесь они получают качественное образование. После окончания университета многие иностранцы живут в Казахстане и работают на совместных предприятиях.

Достижения за период независимости страны показали, что Казахстану удалось сохранить всё лучшее и создать новую экономику, укрепить и непрестанно развивать международное сотрудничество со многими странами во всех сферах общественной, экономической и культурной жизни. Хочется пожелать всем преподавателям факультета довузовского образования и всему коллективу университета новых творческих успехов, пожелать процветания и мира.

Елена ИГНАТОВА, Айгуль САДЕНОВА,
кафедра языковой и общеобразовательной подготовки иностранцев

Студенты факультета востоковедения ознакомились с Кодексом чести студента, было организовано собрание со студентами факультета востоковедения, проживающими в общежитии. На собрании говорилось о правилах проживания в общежитии. Студенты также ознакомились с Кодексом чести студента КазНУ им. Аль-Фараби.

Собрание прошло с участием декана факультета Н.Б.Ем, замдекана по учебно-методической работе Канафьевой Ш.Е. и старшего куратора-эдвайзера Еслямгариева А.А. Декан факультета Н.Б. Ем особо отметила, что для студенческого сообщества крайне важно осознавать свою ответственность за реализацию миссии университета, а также считать своим долгом поддер-

жание и развитие корпоративной культуры и имиджа КазНУ им. Аль-Фараби, как ведущего центра подготовки профессиональных кадров Республики Казахстан и лидера отечественного образования.

В этот же день студенты и преподаватели факультета востоковедения приняли учас-

тие на Неделе чистоты. Более 100 студентов 1 курса и преподаватели факультета востоковедения приняли участие в субботнике по уборке территории университета. Субботник проводился в рамках Недели чистоты проекта «Green Campus». На данном мероприятии факультет востоковедения

20 лет спустя

Alma-mater – колыбель, призвание своих истоков. Многие пережили вместе: бессонные ночи, победы в многочисленных конкурсах, защиты докторских диссертаций, рождение детей, участие в воспитании подрастающих поколений.

«Студент» в переводе с латинского языка означает «занимающийся, усердно работающий», стремящийся к познанию и раскрытию «законов бытия» и синтезу новых знаний. И каждый раз как мы едем в другую страну, мы являемся не только гражданами нашей страны, но и частью большой и дружной семьи Казгуградовцев. Казгуградовец звучит гордо. И это то звание, которое дается раз и на всю жизнь: куда бы ты ни поехал, где бы не имел возможности развиваться дальше, зерна КазНУ упав на благодатную почву, возрастут в особую комбинацию, ведь это тот университет, который помогает оптимально раскрыть твои сильные стороны.

Мы выпускники 2004 года. Когда тебя спрашивают: «Какой университет ты закончил?» и ты в ответ гордо говоришь: «КазНУ!», на лицах окружающих ты видишь невербальную поддержку и узнавание.

Ведь КазНУ не нуждается в какой-либо рекламе, КазНУ уже само по себе – знак качества. Это подтверждают и рейтинги QS: Казахский национальный университет имени Аль-Фараби вошел в Топ-200 вузов мира в меж-

дународном рейтинге QS World University Rankings 2025 (QS WUR), Топ-30 в рейтинге QS Asia University Rankings. Какой еще из отечественных университетов может гордиться настолько высокими результатами?

Говорят, что студенческие годы самые счастливые. Коллоквиумы и автоматы, песни у костра во время практики и походная кухня, первая любовь и трепет выбора научного руководителя, робкие шаги в науку и участие на студенческих конференциях, начало самостоятельных зарубежных поездок, работа со студентами, встреча иностранных гостей и комиссий по оценке качества всегда волнующи. Поддержка родного плеча, четко, годами сработанного коллектива, когда победам своих соратников радуешься как своим, что может быть более ценно? Новые идеи, проекты, работа над статьями и учебниками. Новый день в любимом университете. Да здравствует наш любимый КазНУ им. Аль-Фараби!

Айжан ЖУСУПОВА, Анель ОМИРБЕКОВА,
старшие преподаватели факультета биологии и биотехнологии

Ознакомились с Кодексом чести студента

ходимым инвентарем студенты и преподаватели дружно убрали мусор на территории главного здания КазНУ, сгребали опавшую осеннюю листву и сухостой, подрезали деревья и кустарники, разбирали кучи спиленных веток.

«Субботник – это гражданская позиция человека, который готов свое личное время, энергию жертвовать на то, чтобы сделать лучше природу, свою страну, университет. Это не только мероприятие по облагораживанию и очистке территории, но и прекрасная возможность сделать коллектив студентов и преподавателей ещё более сплоченным», – отметила декан факультета Наталья Борисовна Ем.

Фатимабиби ДАУЛЕТ,
к.филол.н., доцент кафедры китаеведения

Ахтаева Надия Сейілханқызы 1952 жылы бұрынғы Семей (қазіргі Абай) облысы Ново-Покровка кентінде дүниеге келген. 1969 жылы орта мектепті бітірген соң, «Орыс тілі мен әдебиеті» мамандығы бойынша Н.К.Крупская атындағы Семей педагогикалық институтына оқуға түседі.

Еңбек жолын 1975-79 жж. Қазақстан тұтынушылар одағының Аң терісі-мех техникумы комсомол комитетінің хатшысы қызметінен бастайды.

Сол кездегі қоғамның тірегі болып тұрған комсомолға қызмет етемін деген жас маманның жоспарын ғылымды меңгеруге деген қабілетін байқаған институттағы тәлімгері Маргарита Владимировна Ковальцова біржолата өзгертті. Нәтижесінде 1979 жылы Мәскеу қаласына жол тартып, 1984 жылға дейін Мәскеу мемлекеттік педагогикалық университеті жоғары мектебінің Педагогика және психология кафедрасының ізденуші-стажері, кейін аспиранты болады.

Надия Сейілханқызына Мәскеу қаласында өткен аспиранттық өмірі посткеңестік кезеңнің танымал ғалымдарымен таныс болу бақытын сыйлайды. Ол белгілі кеңес ғалымы, МПГУ профессоры, академик Ю.П.Скольниковтің шәкірті болады. Педагогикалық және әлеуметтік ғылымдар академиясы жанындағы «Воспитание» аймақаралық зерттеу ассоциациясының президенті болған ғалым, шебер ұйымдастырушы жас аспиранттың бойында ғылымға деген қызығушылығын оятып, кейінгі ғылыми ізденісіне жол ашады. Нәтижесінде үлкен еңбек пен табандылықтың арқасында жас ғалым 1984 жылы Мәскеу қаласында «Теория и история педагогики» мамандығы бойынша кандидаттық диссертациясын сәтті қорғап шығады.

Ғылым нәрімен сусындаған Надия Сейілханқызы өзінің ғы-

лыми-педагогикалық еңбек жолын елге келіп жалғастырады. 1984-93 жылдар аралығында Шәкәрім атындағы Семей мемлекеттік университеті Педагогика және психология кафедрасының оқытушысы, Е.А.Букетов атындағы Қарағанды мемлекеттік универси-

теті Педагогикалық коррекция мен әлеуметтік бейімдеу кафедрасының аға оқытушысы, кафедра меңгерушісі ретінде жалғастырады.

Өзінің тағылымы мен тәжірибесін шыңдау мақсатында Алматы қаласына қоныс аударып, 1993-96 жж. Қазақ ұлттық аграрлық университеті Жалпы және кәсіби психология кафедрасының доценті, 1996-2001 жж. Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті Педагогика кафедрасының доценті болып қызмет атқарады.

Осы аралықта жоғары оқу орны педагогтарының қызметтеріне ғылыми-зерттеу жұмысын жүргізіп, нәтижесінде 2009

тық диссертация, көптеген магистрлік диссертациялар мен диплом жұмыстары қорғалған.

Ғалымның есімі қазақстандық психолог, педагог ғалымдар мен практиктер арасында «Басқару психологиясы», «Әлеуметтік психология», «Мектептегі психологиялық қызмет», «Білім берудің практикалық психологиясы», «Психологиялық эксперименттің теориясы мен практикасы», «Теория и практика психологической подготовки современного преподавателя вуза», «Эксперименттік психология» еңбектерімен танымал.

Профессор 2010 жылы психология теориясы мен практикасын дамытуға қосқан ерен үлесі үшін Психология ғылымдарының халықаралық академиясы президиумының «Құрмет грамотасымен», 2017 жылы аталған президиумның «Құрмет» медалінің иегері болды. 2016 жылы «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанды.

Ғалым еңбек жолында өзінің біліктілік деңгейін жоғарылату мақсатында отандық және шетелдік 25 үздіксіз курстан өтіп, шеберлігін шәкірттеріне үйретеді.

Надия Сейілханқызы – гуманитарлық мәдениеттің жаршысы. Оған ғалымның өміріндегі меңгерген мамандық түрлері дәлел бола алады. Сондықтан ғалым қазіргі таңда өзінің ғылыми-педагогикалық жолымен жас ғалымдарға жетекші болумен қатар, қазақ психологиясынан өзінің ойып алған орнымен ғалым-ұстаз-ана ретінде танылды.

Нұржамал ТІЛЕНШИЕВА,
педагогика ғылымының кандидаты
Жалпы және қолданбалы психология кафедрасы

Еліміздің жоғары оқу орындары арасында өткен ғылыми-зерттеу жұмыстарының республикалық байқауында «Геоэкология және табиғатты пайдалануды басқару» бөлімі бойынша «Каспий теңізінің антропогендік-техногендік ластануы» тақырыбында жоба дайындаған «Табиғи-техногендік қауіп-қатерлер» мамандығының 4-курс студенті Айым Ішпекбаева ҚР ғылым және жоғары білім вице-министрі Т.Ешенқұловтың қолы қойылған III дәрежелі дипломмен марапатталды.

Жалпы, бұл тақырыпты алудың бір маңызы Каспий теңізі бірегей су айдыны және қоршаған елдер үшін маңызды ресурс саналады. Алайда соңғы онжылдықтарда теңіз өзінің экологиялық тепе-теңдігі мен биологиялық әртүрлілігіне қауіп төндіретін қарқынды антропогендік және техногендік ластанудың құрбаны болып отыр.

Ал Айым өзі білім алып жатқан мамандығының бағытына сәйкес, осы тақырыпты тереңірек зерттеуге тырысты. Қазіргі таңда теңіз ластануының

негізгі көздері, яғни мұнай тегілуі, бұрғылау платформалары мен мұнай өңдеу зауыттарының ағынды суларымен ластану туралы, өнеркәсіп және ауыл шаруашылығында пестицидтер мен тыңайтқыштарды қолдану арқылы Каспий теңізіне құятын өзендер мен ағындардың ластануына тоқталды.

Сонымен қатар қалалық және өндірістік орталықтардан ағынды су мен ағынды суды ағызу теңіз экожүйесіне жүктемені арттыратын маңызды мәселе болып табылады. Тек ол ғана емес, кемелерден мұнай өнімдері мен басқа да улы заттарды төгу, сондай-ақ қалдықтарды дұрыс тастамау ластанудың қосымша көзі екенін айту маңызды. Міне, осындай ластану көздеріне тоқтала отырып, оның салдарын да

жылы Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде «Системно-психологическая подготовка современного преподавателя вуза» тақырыбында докторлық диссертациясын үлкен абыроймен қорғап шығады. 2002 жылдан бастап Қазақ ұлттық университетінің шақыртуымен Жалпы және қолданбалы психология кафедрасының доценті, профессоры қызметін атқарады.

Қазіргі таңда Н.Ахтаева кафедраның жетекші мамандарының бірі. Қазақстан психологтарының ұлттық ассоциациясы баспасының әр санынан ғалымның мақалаларын немесе психология классиктерінің ғылыми еңбектерінің кезек-

ті аудармасын табуға болады. Ғалымның 200-ден аса еңбегі жарияланған, олардың арасында импакт-факторы жоғары бірқатар халықаралық деңгейдегі мақалалар, үш монография, 20 оқу құралы бар. Сондықтан ғалымның бұл еңбектері сабаққа дайындалу, сабақты ұйымдастыру барысында жас оқытушылар қолданып бірден-бір құрал. Сол себепті ғалымды жастардың ұстазы деуге әбден болады.

Н.Ахтаева кафедрасындағы екі тілде (қазақша, орысша) бірдей дәріс оқитын, пікір айтатын және еңбектері екі тілде бірдей жарияланатын еліміздегі аз ғалымдардың бірі. Ғалымның жетекшілігімен төрт кандидат-

Ізденімпаз студент

атап өтті. Олар: су мен топырақтың ластануы Каспий теңізінің биологиялық әртүрлілігіне қауіп төндіретін теңіз жануарлары мен өсімдіктерінің өліміне алып келеді, балық ресурстарына қауіп төндіреді, олардың саны мен сапасын төмендетеді. Ластанған балық пен теңіз өнімдерін тұтыну адам денсаулығының бұзылуына әкелуі мүмкін және аймақтағы климаттың өзгеруіне

ықпал етуі ықтимал. Бұл су деңгейінің жоғарылау қаупін арттырады және ауа райының күрт өзгеруіне алып келеді.

Айым тек ластану түйткілін ғана емес, Каспий теңізін қорғау жөніндегі іс-шараларды өз жобасында айтып өтті. Ластану мәселесін шешу үшін жағалаудағы елдердің бірлескен күш-жігері, яғни Каспий теңізін қоршап тұрған барлық елдердің ынтымақтастығы қажет.

Сонымен қатар экологиялық таза технологияларды енгізіп, төгінділерді қатаң бақылаған абзал.

Жалпы, мұндай байқаулар мен конференцияларға қатысу студенттерге ақпаратты талдауға, зерттеу жүргізуге және қорытынды жасауға үйретеді. Ғылыми жобаларда жұмыс істеу студенттерге теориялық білімді практикада қолдануға, сондай-ақ жаңа әдістер мен технологияларды игеруге, ғылым мен қоғамға үлес қосуға мүмкіндік береді.

Осылайша ғылыми-зерттеу жұмысына қатысу студенттердің тәжірибесін едәуір байытады әрі олардың кәсіби және жеке дамуына ықпал етеді. Ғылымға құмар студенттер өз мамандығына адал және жаңашылдықты құптаушылар десек, артық айтқандық емес.

Бұл – Айымның студенттік өміріндегі екінші марапаты. Ол университет қабырғасында жылда дәстүрлі түрде ұйымдастырылатын студенттер мен жас ғалымдардың «Фараби әлемі – 2024» халықаралық ғылыми конференциясында екінші орынды иеленген болатын.

Ақтоты ӨТЕПҚЫЗЫ,
Картография және геоинформатика кафедрасының оқытушысы

Дәстүр бойынша
Тілдер мерекесі апталығы
аясында «Гидрология» мамандығының
1-курс студенттері қазақ
халқына қалтқысыз
еңбек еткен Алаш
арысының өмірі мен
шығармашылығын
қазіргі ұрпақ тереңірек
білсін деген мақсатта
Ахмет Байтұрсынұлы
мұражай-үйімен
танысты.

Мұражайда бала Ахметтен – дана Ахметке дейінгі өмір жолы оның еңбектері, қызметі, одан беріде «халық жауы» деген қара дақтан ақталғаннан кейінгі жылдарды қамтиды. Мұражайда ғалымның ағартушылық қызметіне арналған бөлме ерекше мәнді. Келушілер оның қазақ грамматикасының дамуына қосқан үлесі, ұстаздық қызметі мен күрескерлік келбеті туралы біле алады. Мұражайдың әр бөлмесіндегі тамыры терең тарихпен танысқан сайын ұлт мүддесі үшін күрескен ұлы тұлғаны танып-білуге студенттердің қызығушылығы арта түсті.

Ахмет Байтұрсынұлы мұражайы – рухани шабыттандыратын, білімге, еркіндікке ұмтылудың, халқына қызмет етудің қаншалықты маңызды екенін ұғындыратын тәрбие орталығы. Сонымен қатар ақынның өмірі мен шығармашылығын

Ұлт ұстазының мұрасы

есте сақтауға, музейге келушілерге сол кездегі атмосфераға енуге бірегей мүмкіндік береді. Ағартушы-ғалымның келер ұрпақтың болашағы үшін жасаған ұлы істері мен маңдай тері тамған әрбір еңбегін білу, құрметтеу және насихаттау – қазақ халқының борышы. Мұражай қабырғасындағы «Басқадан кем болмас үшін білімді, бай һәм күшті болуымыз керек. Білімді болуға оқу керек. Бай болуға кәсіп керек. Күшті болуға бірлік керек. Осы керектер-

дің жолында жұмыс істеу керек» деген ұлт ұстазының қанатты сөзі ғасырдан-ғасырға жететін, қазақтың өркендеуіне жұмыс істейтін нағыз ұстаным болуы керек.

Динара АРЫСТАМБЕКОВА,
Маржан ОСПАНОВА,
Метеорология және гидрология кафедрасының аға оқытушылары, PhD, «Гидрология» мамандығының 1-курс эдвайзер-кураторлары

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ қызметкерлері RHINUA халықаралық білім беру технологиялары саласындағы Бейжің компаниясының арнайы шақыртуымен Қытайдың Цзянси халықаралық білім беру көрмесіне қатысты.

Көрме шетелде оқыту бас-тамаларының жоғары сапалы дамуына, Қытай мен шетелдік жоғары оқу орындары арасындағы алмасулар мен ынтымақтастықты дамытуға арналған. Онда Қытай Халық Республикасының университеттері таныстырылып, Цзянси, Нанчан провинциялары мен Алматы қаласының бес білім ордасы басшыларының қатысуымен дөңгелек үстел өтті.

Цзиндэчжэнь және Нанчан қалаларында бірқатар баспасөз конференциялары мен тұсаукесер рәсімдері өтті. Онда халықаралық білім беру технологиялары саласындағы Бейжің компаниясының Beijing RHINUA Co.LTD президенті Мэй Якун Қытайдың бірқатар университеттерімен кездесу ұйымдастырды. Атап айтсақ:

Студенттер Қытайда тағылымдамадан өтеді

Нанчан қаласындағы Нанчан авиациялық университеті (NCHU), Цзянси қаржы және экономика университеті, Цзиндэчжэнь керамика институты (JCI), Цзянси кәсіби-техникалық көлік институты.

Білім беру ұйымдарының әкімшілігі Цзянси және Нанчан провинциясы департаментінің өкілдері жаңа келісімдер шеңберінде қазақстандық студенттерге Қытайда «1+3» бағдарламасы бойынша білім алу мүмкіндігін ұсынады. Онда бі-

рінші жыл қытай тілін үйренсе, ал келесі үш жылда бакалавриат бағдарламасы бойынша мамандық иегері атанады.

Аталған бағдарлама бойынша Қытай студенттерге шәкірт-ақы мен қолдау көрсетеді. Бұл ретте ЖОО-лар бір-бірінің кредиттерін есептеп, оқытушылар мен студенттер алмасатын болады. Оқу процесін жеңілдету үшін жоғары оқу орындарында қытай тілі курстары ашылады.

Айнұр АҚЫНБАЕВА

Жастар – тәуелсіз ел болашағы. Оларға азаматтық, ұлттық тәрбие беріп, ұлтжанды азамат ретінде тәрбиелеу бүгінгі қоғамның басты міндеті.

Филология факультетінің белсенді студенттері режиссер Данияр Саламаттың «Талақ» фильміне барып қайтты. Факультетіміздің 51 белсенді студентіне Бейімбет Майлин қоры демеушілік жасады.

«Талақ» фильмін тамашалады

2014 жылы 14 сәуірде Бейімбет Майлиннің туғанына 120 жыл толуына орай құрылған қор қоғам жастары үшін көптеген қайырымдылық іс-шараларын ұйымдастырып келеді. Бейімбет Майлин атындағы қор Алматы қаласында құрылған. Өнертанушы Жұмабек Табын қордың негізін қалаған.

Данияр Саламаттың «Талақ» фильмі қазақтың көрнекті жазушысы Бейімбет Майлиннің «Талақ» және «Әже» шығармаларының желісімен түсірілген. XXVI халықаралық Шанхай кинофестивалінде Франция, Аргентина, Испания, Германия, Иран, Қытай секілді 14 елдің ең үздік туындылары арасынан топ жарып, бас жүлде – «Алтын кубокты» жеңіп алған фильмге көрермен сұранысы жоғары.

Филология факультетінің студенттері туындыны тамашалай отырып, XX ғасыр басындағы халықтың ауыр жағдайын, сол уақыттың тыныс-тіршілігін бар болмысымен сезіне алды. Бұл туындының қазақ жастары санасының сілкініп, рухы оянуына септігін тигізері сөзсіз. Факультет студенттеріне туындыдағы белгілі актер Ерболат Әлқожа және жас актерлар Амира Омарова мен Аяна Бауыржанова сомдаған басты рөлдер ерекше ұнады. Филолог

жастарға жаңа серпін сыйлаған туындыны көруге демеушілік жасаған қор президенті, Бейімбет Майлиннің шөбересі Салтанат Мұстафина ханымға ерекше алғысымызды білдіреміз. Жаһандану заманында ұлт болмысын, ұлттық бірегейлікті және рухани ерекшелікті сақтаудың бір жолы – осындай тарихи мұраларды насихаттау. Ұлттық ерекшелігіміз бен ұлттық құндылықтарымызды сақтау – қымбат қазына.

Жайна САТКЕНОВА,
филология факультеті деканының оқу-әдістемелік және тәрбие ісі жөніндегі орынбасары

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
Басқарма Төрағасы – Ректоры
Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ

Ақпарат және коммуникациялар
департаментінің директоры
Қаншайым БАЙДӘУЛЕТ

Бас редактор: Гүлнар ЖҰМАБАЙҚЫЗЫ
Жауапты хатшы-дизайнер: Талғат КІРШІБАЕВ
Тілшілер: Қайыржан ТӨРЕЖАН,
Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ
Фототілші: Марат ЖҮНІСБЕКОВ
Корректор: Күләш ҚАДЫРБАЕВА

МЕКЕНЖАЙЫ:

- 050040, Алматы қ., Әл-Фараби даңғылы, 71, ректорат, 3-қабат, №305, 307 бөлме. Байланыс телефоны: 377-33-30, ішкі: 32-27, 32-28, тікелей: 377-31-48.
- Электронды мекенжай: kaznugazeta@gmail.com
- Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, беттелді. «Everest» баспаханасында басылды.

Кезекші редактор: Қайыржан ТӨРЕЖАН

Бағасы келісім бойынша.

Газетке жазылу индексі: 64787

Таралымы – 3000

- Жарияланған мақаладағы автор пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
- Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды, үш компьютерлік беттен асатын материалдар қабылданбайды.
- «Qazaq universitetine» жарияланған мақала көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы міндетті.
- Жарнама мәтініне жарнама беруші жауапты.